

**TURKIY TILLI DAVLATLAR TASHKILOTI VA MADANIY DIPLOMATIYA:
UMUMIY MEROSNI SAQLASH STRATEGIYALARI**

Qosimova E'tibor Gayratovna

*Guliston davlat universiteti
Psixologiya va ijtimoiy fanlar fakulteti
Tarix talim yo'nalishi, 3-kurs talabasi*

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 12.07.2026

Revised: 13.07.2026

Accepted: 14.07.2026

KALIT SO'ZLAR:

*Turkiy Davlatlar
Tashkiloti, madaniy
diplomatiya, turkiy
meros, madaniy
integratsiya, yumshoq
kuch, institutsional
hamkorlik, raqamli
diplomatiya, nomoddiy
meros, madaniy siyosat.*

Mazkur maqolada Turkiy Davlatlar Tashkiloti doirasida madaniy diplomatiyaning umumiy turkiy merosni saqlash va targ'ib etishdagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida tashkilotning madaniy siyosati, asosiy institutlari va amalga oshirilayotgan loyihalar qiyosiy va institutsional yondashuv asosida o'rganilgan. Natijalar madaniy diplomatiya mintaqaviy integratsiyani mustahkamlashda muhim omil ekanini ko'rsatadi. Shu bilan birga, muvofiqlashtirish muammolari va raqamli diplomatiya imkoniyatlaridan yetarli darajada foydalanilmayotgani aniqlangan. Muallif tomonidan ushbu kamchiliklarni bartaraf etishga qaratilgan amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

KIRISH

Globallashuv jarayonlarining shiddatli tus olishi va xalqaro munosabatlar tizimining murakkablashib borayotgan sharoitida madaniy merosni asrab-avaylash hamda uni keng targ'ib qilish har bir suveren davlat uchun nafaqat o'zining milliy o'ziga xosligini himoya qilish, balki jahon arenaida o'z mavqeini mustahkamlashning strategik ustuvorliklaridan biriga aylandi. Ayniqsa, umumiy tarix, til va mushtarak madaniy qadriyatlar bilan bog'langan xalqlar uchun ushbu jarayon yanada fundamental ahamiyat kasb etadi. Turkiy tilli davlatlar ana shunday noyob sivilizatsion makonni tashkil etib, ularning umumiy merosi insoniyatning boy madaniy xazinasining ajralmas qismidir. Mazkur tadqiqot bo'limi Turkiy tilli davlatlar

=====

tashkiloti (TTDT) faoliyati hamda madaniy diplomatiyaning ushbu umumiy merosni saqlash va rivojlantirishdagi oʻrni va ahamiyatini atroflicha yoritib berishga qaratilgan.

Turkiy tilli davlatlar tashkiloti (TTDT) samarali mintaqaviy hamkorlik platformasi sifatida turkiy xalqlarning asrlar davomida shakllangan mushtarak madaniy, tarixiy va ma'naviy merosini asrab-avaylash, chuqur tadqiq etish va uni kelajak avlodlarga yetkazishda fundamental ahamiyat kasb etadi. Tashkilotning faoliyati nafaqat siyosiy va iqtisodiy integratsiyani chuqurlashtirishni maqsad qilgan, balki madaniy diplomatiya mexanizmlari orqali turkiy olamning boyligini jahon miqyosida namoyish etish va davlatlararo madaniy almashinuvni rivojlantirishni ham qamrab oladi. Madaniy diplomatiya esa umumiy qadriyatlarni xalqaro darajada targ'ib qilish, turli madaniyatlar o'rtasida o'zaro tushunishni mustahkamlash hamda davlatlararo aloqalarni mustahkamlashning muhim vositasi hisoblanadi. U madaniyat, san'at, ta'lim va boshqa ijtimoiy sohalar orqali o'zaro ishonch va konstruktiv hamkorlik muhitini shakllantiradi.

Hozirgi zamon ilmiy adabiyotlarida turkiy merosning alohida jihatlarini, jumladan, tilshunoslik, adabiyot, arxitektura va etnografiya bo'yicha keng ko'lamli tadqiqotlar olib borilgan.⁷ Shuningdek, TTDTning umumiy faoliyati va tashkilot doirasidagi siyosiy-iqtisodiy jarayonlar ham atroflicha o'rganilgan⁸. Biroq, TTDT doirasida madaniy diplomatiya mexanizmlaridan foydalangan holda umumiy turkiy merosni saqlash va rivojlantirish bo'yicha strategiyalarni kompleks va tizimli tahlil qiluvchi chuqur tadqiqotlarga dolzarb ehtiyoj mavjud.⁹ Ko'plab ishlar umumiy madaniy aloqalarga urg'u bergan bo'lsa-da, aniq strategik yondashuvlar va ularning amaliy samaradorligini baholashga bag'ishlangan ishlar nisbatan yetarli darajada yoritilmagan.

Ushbu tadqiqot aynan ushbu bo'shliqni bartaraf etishga qaratilgan. Maqolaning ilmiy yangiligi TTDT doirasida madaniy diplomatiyaning umumiy merosni saqlashdagi strategik rolini kompleks va tizimli tahlilini amalga oshirish, shuningdek, amaliyotda qo'llanilishi mumkin bo'lgan aniq strategik tavsiyalarni ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot TTDTning madaniy siyosatini, uning asosiy yo'nalishlarini, madaniy diplomatiya vositalarini (masalan, Turkvizyon qo'shiq tanlovi, TURKSOY faoliyati, madaniy poytaxtlar dasturlari) va ularning umumiy turkiy merosni saqlash va targ'ib qilishdagi samaradorligini atroflicha tahlil etadi. Shuningdek, TTDTga a'zo davlatlar o'rtasida madaniy merosni himoya qilish va targ'ib etish bo'yicha mavjud hamkorlik mexanizmlari tahlil etilib, ularni takomillashtirish bo'yicha konstruktiv takliflar ilgari suriladi. Maqola turkiy olamning madaniy integratsiyasini chuqurlashtirishga, umumiy qadriyatlarni mustahkamlashga va xalqaro maydonda turkiy tilli davlatlarning mavqeini oshirishga xizmat qiladi.

⁷ Azimov, A. (2020). *Turkiy dunyo geopolitikasi va madaniy aloqalar*. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti.

⁸ Demir, H. (2020). *Türk Devletleri Teşkilatı ve Kültürel Entegrasyonun Geleceği*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.

⁹ Ismoilova, G. (2023). Turkiy meros muzeylari: raqamli texnologiyalar orqali saqlash va targ'ib qilish. *Muzey dunyosi*, №1, 25-38-b.

Bu tadqiqot TTDT doirasida madaniy diplomatiya strategiyalarini ishlab chiqish va amalga oshirishda nazariy asos va amaliy qo'llanma vazifasini o'tashi kutilmoqda. Unda ilgari surilgan g'oyalar va takliflar TTDTga a'zo davlatlarning madaniy siyosatini shakllantirishda, madaniy almashinuv dasturlarini ishlab chiqishda va umumiy merosni kelajak avlodlar uchun saqlab qolish bo'yicha sa'y-harakatlarni muvofiqlashtirishda muhim amaliy ahamiyat kasb etadi.

Ushbu tadqiqot natijalari nafaqat nazariy, balki amaliy ahamiyatga ham molik bo'lib, TTDT doirasidagi madaniy hamkorlikni yanada chuqurlashtirish va uning barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun mustahkam amaliy zamin yaratadi. Kelajakda bu yo'nalishdagi tadqiqotlarni chuqurlashtirish va kengaytirish, xususan, madaniy siyosatning turli sohalarida innovatsion yondashuvlarni tadqiq etish va ularni mintaqaviy kontekstga tatbiq etish favqulodda ahamiyat kasb etadi. Shu tariqa, mintaqaning boy madaniy merosi kelgusi avlodlar uchun ishonchli tarzda asrab-avaylanishi va rivojlantirilishi ta'minlanadi.

Turkiy tilli davlatlar tashkiloti (TTDT) zamonaviy geosiyosiy muhitda mintaqaviy hamkorlikning strategik platformasi sifatida ilmiy jamoatchilikning tobora ortib borayotgan qiziqishiga sabab bo'lmoqda. Tashkilotning siyosiy-iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi o'rni va ahamiyati keng qamrovli ilmiy munozaralar markazida bo'lgan bo'lsa-da [1], uning madaniy diplomatiya mexanizmlari orqali umumiy turkiy merosni saqlash, himoya qilish va targ'ib etishga qaratilgan strategiyalari nisbatan kamroq o'rganilgan, ya'ni yetarli darajada ilmiy o'rganilmagan yo'nalishlardan biri bo'lib qolmoqda.

Mavjud ilmiy adabiyotlarda Turkiy tilli davlatlar tashkiloti (keyingi o'rinlarda – TTDQ) ning siyosiy, iqtisodiy va xavfsizlik sohasidagi integratsiya jarayonlariga oid tadqiqotlar ko'p uchraydi. Biroq, tashkilotning madaniy diplomatiya mexanizmlari, umumiy turkiy madaniy merosni saqlash, himoya qilish va targ'ib etish borasidagi sa'y-harakatlari, shuningdek, uning xalqaro maydondagi madaniy ta'sirini oshirishga qaratilgan strategiyalari ilmiy jamoatchilik tomonidan yetarli darajada chuqur tahlil etilmagan. Bu holat mazkur tadqiqot mavzusining dolzarbligini yanada oshiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur fundamental tadqiqot Turkiy tilli davlatlar tashkiloti (TTDT) ko'lamida madaniy diplomatiya mexanizmlari hamda umumiy madaniy merosni asrab-avaylash strategiyalarini chuqur ilmiy-nazariy tahlil qilishga yo'naltirilgan bo'lib, sifatli tadqiqot usullari va integral yondashuvga asoslanadi. Tadqiqotning bosh maqsadi TTDTga a'zo davlatlarning madaniy diplomatiya sohasidagi o'zaro hamkorligi dinamikasini, mavjud tizimli muammolarini va istiqbolli rivojlanish vektorlarini ilmiy-nazariy jihatdan asoslash, shuningdek, ularning samaradorligini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot dizayni bir-biri bilan uzviy bog‘liq bo‘lgan bir qator uslubiy yondashuvlarni o‘z ichiga oladi. Avvalo, **qiyosiy-tarixiy tahlil** metodi qo‘llanilgan bo‘lib, bu turkiy tilli davlatlar o‘rtasidagi madaniy diplomatiya munosabatlarining tarixiy evolyutsiyasini, ularning o‘zaro hamkorlik geneologiyasini, shuningdek, TTDT tashkil topganidan keyingi davrdagi transformatsion jarayonlarni kompleks o‘rganish imkonini berdi. Ushbu usul madaniy diplomatiya amaliyotlarining turli tarixiy bosqichlardagi o‘ziga xos xususiyatlari va shakllanish determinantlarini aniqlashda muhim ahamiyat kasb etdi. Ikkinchidan, **institutsional tahlil** yordamida TTDTning tashkiliy tuzilmasi, uning madaniy sohadagi vakolatli organlari (jumladan, TURKSOY, Xalqaro turkiy akademiya, Turkiy madaniyat va meros fondi kabi tuzilmalar) faoliyatining samaradorligi, ularning dasturiy loyihalari va tashabbuslari atroflicha ko‘rib chiqildi.[5] Bu esa tashkilotning madaniy siyosatni shakllantirish va amalga oshirishdagi institutsional salohiyatini baholashga xizmat qildi. Uchinchidan, madaniy diplomatiyaning turli darajalardagi (davlatlararo, nodavlat va xalq diplomatiyasi) ko‘rinishlarini qamrab olish maqsadida **sistematik yondashuv** qo‘llanildi. Bu yondashuv madaniy diplomatiyaning ko‘p qirrali tabiatini va uning turli subyektlar tomonidan amalga oshirilish mexanizmlarini to‘liq tushunish imkonini beradi.

Tadqiqotning **manbashunoslik asoslari** keng qamrovli va diversifikatsiyalangan bo‘lib, asosiy ma’lumotlar yig‘ish usuli sifatida **hujjatlar tahlili** tanlangan. Bunda TTDTning rasmiy hujjatlari – deklaratsiyalar, kommyunikelar, strategik rejalar, sammit materiallari, shuningdek, tashkilotga a’zo davlatlarning madaniy siyosatga oid qonunchilik hujjatlari va kontseptual dasturlari chuqur o‘rganildi. Shu bilan birga, mavzu bo‘yicha mahalliy va xorijiy akademik adabiyotlar, ilmiy maqolalar, monografiyalar, dissertatsiyalar va ilmiy-amaliy anjumanlar materiallari tahlil qilindi. Xususan, madaniy diplomatiya va xalqaro munosabatlar nazariyasiga oid R. Xaybullin, D. O‘rinboyev, A. Saidov kabi olimlarning fundamental ilmiy ishlari, shuningdek, xorijiy tadqiqotchilarning TTDT faoliyatiga bag‘ishlangan asarlari nazariy-kontseptual asos bo‘lib xizmat qildi. Ommaviy axborot vositalarida TTDT doirasida amalga oshirilgan madaniy tadbirlarning yoritilishi ham ma’lumotlar bazasiga kiritilib, jamoatchilik tasavvurini shakllantirishdagi rolini o‘rganishga xizmat qildi.

Yig‘ilgan ma’lumotlarni tahlil qilishda bir qator ilmiy usullar qo‘llanildi. **Kontent tahlili** yordamida rasmiy hujjatlar va nutqlarda madaniy meros, umumiy qadriyatlar, hamkorlik va diplomatiya kabi kalit so‘zlar va tushunchalarning qo‘llanilish chastotasi, ularning kontekstual ma’nolari hamda tematik dominantlari aniqlandi. **Diskurs tahlili** orqali TTDT va a’zo davlatlarning madaniy diplomatiyaga oid rasmiy bayonotlarida shakllangan narrativlar, implitsit ideologik asoslar va strategik maqsadlar ochib berildi. Bu esa tashkilotning madaniy siyosatidagi ustuvorliklarni, uning xalqaro maydondagi imidjini va o‘ziga xos identitetsini tushunishga yordam berdi. **Qiyosiy tahlil** esa turli turkiy tilli davlatlarning madaniy diplomatiya amaliyotlari, ularning o‘xshash va farqli jihatlarini, samarali modellarini aniqlashga xizmat qildi. Umumlashma xulosalarni shakllantirishda,

ilmiy farazlarni asoslashda va nazariy modellarni ishlab chiqishda mantiqiy-induktiv va deduktiv usullar muhim metodologik tayanch bo'ldi.

Ushbu integral metodologik yondashuv mavjud tadqiqotlardagi bo'shliqlarni to'ldirishga, TTDT doirasida madaniy diplomatiyaning umumiy merosni saqlash strategiyalarini kompleks tizimli va chuqur ilmiy asosda yoritishga imkon beradi. Tadqiqotning ilmiy yangiligi TTDTning madaniy diplomatiya salohiyatini har tomonlama tahlil qilish, uning samaradorligini oshirish bo'yicha aniq tavsiyalar ishlab chiqish hamda turkiy dunyoning madaniy birligini mustahkamlashga qaratilgan innovatsion yondashuvlarni taklif etishdan iborat. Bu esa umumiy madaniy merosni kelajak avlodlar uchun saqlash, targ'ib qilish va global miqyosda ta'sirini kuchaytirish yo'lida yangi istiqbollarni ochadi, shu bilan birga mintaqaviy va xalqaro barqarorlikka hissa qo'shadi.

TAHLIL

Mazkur ilmiy izlanish doirasida Turkiy tilli davlatlar tashkiloti (TTDT) mexanizmlari orqali madaniy diplomatiyaning umumiy merosni asrab-avaylashga qaratilgan strategiyalari va ularning amaliy samaradorligi atroflicha tahlil etildi. O'tkazilgan tahliliy tadqiqotlar natijasida shundan dalolat beradiki, TTDTning madaniy siyosati bir qator strategik yo'nalishlar bo'yicha izchil tatbiq etilmoqda va bu borada sezilarli yutuqlarga erishilganiga qaramay, tizimli va kompleks yondashuvni taqozo etuvchi ayrim nuqsonlar ham mavjudligi aniqlandi.

Adabiyotlar tahlili qismida batafsil yoritilganidek, TURKSOY, Turk Akademiyasi hamda Xalqaro Turkiy Madaniyat va Meros Jamg'armasi kabi ixtisoslashgan institutlar umumiy turkiy merosni targ'ib qilish va saqlash jarayonlarida muhim katalizator vazifasini o'tamoqda. Chuqur tahlillar shuni ko'rsatadiki, ushbu tashkilotlar tomonidan amalga oshirilayotgan turli loyihalar (jumladan, ilmiy anjumanlar, monografik nashrlar, madaniy festivallar va ko'rgazmalar) a'zo davlatlar o'rtasidagi madaniy aloqalarni mustahkamlashga salmoqli ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shunga qaramay, ularning faoliyatida muvofiqlashtirishning yetarli darajada emasligi, ayrim hollarda bir-birini takrorlovchi loyihalarning amalga oshirilishi umumiy resurslardan samarasiz foydalanishga olib kelayotgani qayd etildi.

TTDTning "Turk dunyosining madaniy poytaxti" dasturi samaradorligini o'rganish uning madaniy integratsiya jarayonlari uchun fundamental ramziy ahamiyat kasb etishini tasdiqladi. [9]Ushbu dastur mezbon shaharlarning turistik salohiyatini oshirishga va mahalliy madaniy hayotni jonlantirishga sezilarli hissa qo'shmoqda. Biroq, ushbu dasturning ta'siri ko'pincha bir yillik tadbirlar bilan cheklanib qolayotgani, ayniqsa meros obyektlarini restavratsiya qilish, konservatsiya qilish va boshqarish bo'yicha uzoq muddatli, barqaror mexanizmlarni shakllantirishga yetarlicha e'tibor qaratilmayotgani kuzatildi.

Nomoddiy madaniy merosni saqlash sohasida TTDTning YUNESKO bilan hamkorlik strategiyasi eng sarmahsul va istiqbolli yo'nalishlardan biri sifatida e'tirof etildi. Navro'z,

aytishuv san'ati, baxshichilik, an'anaviy kamondan otish kabi o'nlab meros namunalarining ko'p millatli nominatsiyalar shaklida YUNESKOning tegishli ro'yxatlariga kiritilishi nafaqat turkiy xalqlarning umumiy madaniy ildizlarini xalqaro miqyosda yorqin namoyon etdi, balki a'zo davlatlar o'rtasida umumiy qadriyatlar platformasi atrofida hamjihatlik va o'zaro tushunishni mustahkamladi.[7] Ushbu yutuq, shubhasiz, TTDTning madaniy diplomatiyadagi salmoqli muvaffaqiyatini anglatadi.

Mazkur tadqiqotning fundamental ilmiy yangiligi shundan iboratki, mavjud strategiyalarning samaradorligini tubdan oshirish maqsadida TTDT madaniy diplomatiyasida parchalangan va tarqoq loyihalardan ko'p komponentli, **integratsiyalashgan strategik yondashuvga** o'tishning obyektiv zarurati ilmiy jihatdan asoslab berildi. Taklif etilayotgan ushbu yondashuv o'zida quyidagi uchta asosiy komponentni mujassam etadi:

1. **Institutsional sinergiya:** TURKSOY, Turk Akademiyasi va boshqa tegishli tuzilmalar faoliyatini yagona strategik reja asosida muvofiqlashtirish, resurslarni umumiy maqsadlarga maksimal darajada yo'naltirish va vazifalarni aniq taqsimlash.

Xulosa

Mazkur tadqiqot Turkiy Davlatlar Tashkiloti (TDT) platformasi doirasida madaniy diplomatiyaning umumiy turkiy merosni himoya qilish, asrab-avaylash va global miqyosda targ'ib etishdagi fundamental rolini, shuningdek, amaldagi strategik yondashuvlarning samaradorligini atroflicha tahlil etishga bag'ishlangan. Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, madaniy diplomatiya xalqaro munosabatlar kontekstida "yumshoq kuch"ning ustuvor vositasi sifatida keng e'tirof etilganiga qaramay (Ahmedov, 2021), uning aynan TDT miqyosidagi amaliy mexanizmlari, institutsional salohiyati va erishilgan natijadorlik darajasi ilmiy-nazariy jihatdan yetarli darajada yoritilmagan va chuqur tadqiq etilmagan (Qosimov & Karimova, 2022). Bu holat mazkur tadqiqotning dolzarbligini yanada oshiradi.

O'tkazilgan tadqiqotning asosiy natijalari va fundamental ilmiy yangiliklari quyidagilarda o'z aksini topadi:

1. **Institutsional evolyutsiya va strategik transformatsiya:** Tadqiqot natijasida TDT doirasidagi madaniy hamkorlikning dastlabki ramziy tadbirlar (masalan, turli festivallar, madaniyat kunlari) bosqichidan umumiy turkiy merosni saqlashga yo'naltirilgan tizimli va institutsional yondashuvga o'tishi kuzatildi. Xususan, TURKSOY, Turk Akademiyasi va Turkiy madaniyat va meros fondi kabi ixtisoslashgan tuzilmalarning faoliyati kompleks tarzda muvofiqlashtirilishi asosida moddiy va nomoddiy madaniy meros obyektlarini inventarizatsiya qilish, restavratsiya qilish hamda ularni ilmiy jihatdan chuqur o'rganishga qaratilgan aniq loyihalar muvaffaqiyatli amalga oshirilayotgani tahlil etildi. Bu jarayon Tashkilotning strategik yetuklik darajasiga erishayotganidan va madaniy diplomatiya mexanizmlarini tobora samarali qo'llayotganidan dalolat beradi.

2. **Konseptual deklaratsiyalar va amaliyot o'rtasidagi strategik disproportsiya:** Tadqiqotning muhim ilmiy yangiliklaridan biri sifatida shuni qayd etish joizki, TDTning

yuqori darajadagi siyosiy deklaratsiyalari, strategik hujjatlari va konseptual yondashuvlari bilan a'zo davlatlarda madaniy merosni asrab-avaylash bo'yicha amalga oshirilayotgan amaliy harakatlar o'rtasida muayyan nomutanosibliklar mavjudligi aniqlandi. Xususan, nomoddiy madaniy merosni (jumladan, dostonchilik, an'anaviy hunarmandchilik turlari, milliy o'yinlar va marosimlar) saqlash, targ'ib etish va raqamlashtirishga qaratilgan tashabbuslar ko'pincha milliy va mahalliy darajada yetarli darajada tizimli qo'llab-quvvatlanmasdan, fragmentar xarakter kasb etmoqda.

3. Raqamli diplomatiya imkoniyatlaridan foydalanish samaradorligining cheklanganligi. Ushbu sohada olib borilayotgan ishlar ko'pincha strategik yondashuvdan ko'ra, qisman va epizodik tusga ega. Xalqaro arena va global media makonida O'zbekistonning ijobiy imijini shakllantirish, boy madaniy merosi va qadriyatlarini targ'ib qilish hamda milliy manfaatlarini ilgari surishda raqamli platformalardan to'liq va samarali foydalana olinmayapti. Bu esa mamlakatning xalqaro miqyosdagi "yumshoq kuch" salohiyatini to'liq namoyon etishga to'sqinlik qilmoqda.

4. **Madaniy-ma'rifiy kontent yaratish va tarqatishda tizimli yondashuvning sustligi.** Bugungi kunda internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali tarqatilayotgan milliy madaniyatga oid kontent hajmi yetarli emas, sifati esa har doim ham xalqaro standartlarga javob bermaydi. Shuningdek, ushbu kontentning maqsadli auditoriyaga yetib borishini ta'minlash, uni xorijiy tillarga tarjima qilish va global platformalarda muntazam joylashtirish mexanizmlari yetarli darajada rivojlanmagan. Bu holat O'zbekistonning boy madaniy-tarixiy merosini xalqaro hamjamiyatga keng targ'ib qilish imkoniyatlarini cheklamoqda.

5. **Madaniyat va san'at sohasida raqamli ko'nikmalarning yetishmasligi.** Madaniyat muassasalari xodimlari, san'atkorlar va ijodkorlar orasida raqamli texnologiyalar, kontent marketingi, ijtimoiy media boshqaruvi va onlayn platformalarda faoliyat yuritish bo'yicha ko'nikmalar yetarli darajada rivojlanmagan. Bu esa madaniy merosni raqamlashtirish, onlayn loyihalarni amalga oshirish va xalqaro miqyosda raqamli ishtirokni kuchaytirishga to'sqinlik qilmoqda. Mazkur muammo sohada raqamli transformatsiyani sekinlashtiruvchi asosiy omillardan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Azimov, A. (2020). *Turkiy dunyo geopolitikasi va madaniy aloqalar*. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti.
2. Demir, H. (2020). *Türk Devletleri Teşkilatı ve Kültürel Entegrasyonun Geleceği*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.
3. Ismoilova, G. (2023). Turkiy meros muzeylari: raqamli texnologiyalar orqali saqlash va targ'ib qilish. *Muzei dunyosi*, №1, 25-38-b.
4. Ivanov, A. S. (2021). Культурное сотрудничество стран Центральной Азии в рамках региональных организаций. *Вестник МГИМО*, №4(79), 78-90-с.

5. Jones, S. (2022). Constructing a Turkic Identity through Cultural Diplomacy. In: Smith, L. & Brown, D. (Eds.), **Regionalism and Identity in Central Asia** (pp. 145-160). London: Routledge.
6. Kara, E. (2020). Türk Dünyası Kültür Rotaları ve Turizm Potansiyeli: Ortak Mirasın Korunmasında Yeni Yaklaşımlar. **Uluslararası Turizm Araştırmaları Dergisi**, Cilt 5, Sayı 2, 55-70-s.
7. Karimova, F. (2022). Turkiy dunyo nomoddiy madaniy merosini saqlash va targ'ib qilish strategiyalari. **Madaniyat va san'at**, №5, 45-58-b.
8. Milton, C. (2018). **Cultural Diplomacy: Political Influence and Cultural Exchange**. Oxford: Oxford University Press.
9. Qodirov, O. & Sobirov, A. (2021). **Madaniy diplomatiya va O'zbekistonning mintaqaviy hamkorlik strategiyalari**. Toshkent: Fan nashriyoti.
10. Rustamova, N. (2023). Turkiy xalqlar adabiy merosining o'zaro aloqalari va madaniy diplomatiyadagi o'rni. **O'zbek tili va adabiyoti**, №2, 112-125-b.
11. Sattorov, D. (2022). Turkiy tilli davlatlar tashkiloti doirasida ta'lim va ilm-fan hamkorligi. **Ta'lim muammolari**, №4, 88-101-b.
12. Togan, K. (2023). Language as a Tool for Cultural Diplomacy in the Organization of Turkic States. **Journal of Eurasian Studies**, Vol. 14, No. 1, 67-82-pp.
13. Valiev, B. (2019). **Turkiy davlatlar hamkorligi tarixi va buguni**. Toshkent: Sharq nashriyoti.
14. Yilmaz, Z. (2021). Türk Dünyasında Yumuşak Güç ve Kültürel Diplomasi Uygulamaları. **Uluslararası İlişkiler Dergisi**, Cilt 18, Sayı 72, 115-132-s.
15. Əliyev, E. (2022). The Organization of Turkic States and the Reinforcement of Turkic Cultural Identity. **Central Asian Survey**, Vol. 41, No. 3, 289-305-pp.